

Grondwettelijk Hof

**Arrest nr. 112/2026
van 24 september 2026
Rolnummer : 8617**

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 335, §§ 3 en 4, van het oud Burgerlijk Wetboek, gesteld door de familie- en jeugdrechtbank van de Rechtbank van eerste aanleg Oost-Vlaanderen, afdeling Dendermonde.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters Joséphine Moerman en Pierre Nihoul, en de rechters Thierry Giet, Michel Pâques, Danny Pieters, Kattrin Jadin en Frank Flerackers, bijgestaan door griffier Nicolas Dupont, onder voorzitterschap van voorzitter Joséphine Moerman,

wijst na beraad het volgende arrest :

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij vonnis van 15 januari 2026, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 23 januari 2026, heeft de familie- en jeugdrechtbank van de Rechtbank van eerste aanleg Oost-Vlaanderen, afdeling Dendermonde, de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 335, in het bijzonder § 3 en § 4 van het oud Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet en in het bijzonder artikel 10, derde lid, en artikel 22*bis* van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 8 en 14 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre zij het meerderjarige kind van wie de afstamming van vaderszijde wordt gewijzigd ‘ in het kader van een vordering tot betwisting en gelijktijdige vaststelling van de afstammingsband van vaderszijde ’ en het meerderjarige kind van wie de afstamming van vaderszijde voor de eerste maal wordt vastgesteld na de afstamming van moederszijde, door middel van een vrijwillig erkenning door vader, zonder gestelde afstammingsvorderingen, verschillend behandelt ? ».

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door mr. Steve Ronse en mr. Thomas Quintens, advocaten bij de balie van West-Vlaanderen, heeft een memorie ingediend.

Bij beschikking van 1 juli 2026 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers Danny Pieters en Kattrin Jadin te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen was, dat geen terechtzitting zou worden gehouden, tenzij de Ministerraad binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek om te worden gehoord, zou hebben ingediend, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten na die termijn zouden worden gesloten en de zaak in beraad zou worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

Op 21 april 1996 wordt de eisende partij voor het verwijzende rechtscollege geboren onder de familienaam van zijn moeder. Op 24 maart 2021 wordt hij door zijn vader erkend en kiezen zij gezamenlijk ervoor dat de zoon voortaan de familienaam van zijn vader zal dragen. Als gevolg daarvan worden ook in de geboortekten van de eisende partij voor het verwijzende rechtscollege en van diens zoon (geboren op 17 november 2018) de familienaam van de moeder naar die van de vader gewijzigd. Op het moment van de erkenning van de eisende partij voor het verwijzende rechtscollege door de vader stond enkel de afstamming langs moederszijde vast.

Op 22 februari 2023 dient de ambtenaar van de burgerlijke stand van de Stad Aalst bij het verwijzende rechtscollege een verzoekschrift in ter verbetering van de hiervoor vermelde akten. Zij wijst erop dat, in geval van de vaststelling van de afstamming langs vaderszijde ingevolge een erkenning na de vaststelling van de afstamming van moederszijde na meerderjarigheid, de familienaam onveranderd blijft en niet kan worden gewijzigd, zodat de eisende partij voor het verwijzende rechtscollege opnieuw de naam van zijn moeder moet dragen. Bij vonnis van 26 mei 2024 wil het verwijzende rechtscollege dit verzoek in.

Daarop tekent de eisende partij voor het verwijzende rechtscollege derdenverzet aan. Het verwijzende rechtscollege vraagt zich af of het voor een wijziging van de familienaam van het kind relevant is of de wijziging van de afstamming een gevolg is van een succesvolle betwisting (door het stellen van een afstammingsvordering) dan wel van een vrijwillige vestiging van de afstamming (door een erkenning, aanvaard door een meerderjarige). Op verzoek van de eisende partij stelt het verwijzende rechtscollege de hiervoor vermelde prejudiciële vraag.

III. In rechte

- A -

A.1. De Ministerraad wijst erop dat het verwijzende rechtscollege zich moet uitspreken over het verschil in behandeling, in het leven geroepen door artikel 335, §§ 3 en 4, van het oud Burgerlijk Wetboek, zoals van toepassing voor het verwijzende rechtscollege, tussen, enerzijds, het meerderjarige kind van wie de vaderlijke afstamming wordt vastgesteld in het kader van een vordering tot betwisting en gelijktijdige vaststelling van de afstammingsband van vaderszijde, en, anderzijds, het meerderjarige kind van wie de vaderlijke afstamming voor de eerste maal wordt vastgesteld na de afstamming van moederszijde, door middel van een vrijwillige erkenning door de vader. In het eerste geval kan de meerderjarige een nieuwe familienaam kiezen, in het tweede geval kan hij dat niet.

Volgens de Ministerraad heeft dat verschil in behandeling geen onevenredige gevolgen, aangezien het meerderjarige kind een naamsverandering kan vragen via de gemeenrechtelijke procedure overeenkomstig de artikelen 370/3 en volgende van het oud Burgerlijk Wetboek. De Ministerraad verwijst in dat verband naar het

arrest van het Hof nr. 65/94 van 14 juli 1994 (ECLI:BE:GHCC:1994:ARR.065), waarin het Hof het om die reden redelijk verantwoord achtte dat een meerderjarige niet de mogelijkheid heeft de familienaam van de vader te dragen in geval van de vaststelling van de vaderlijke afstamming na de moederlijke afstamming.

Louter voor de volledigheid laat de Ministerraad gelden dat de wetgever met de wet van 19 december 2023 « houdende diverse bepalingen in burgerlijke en gerechtelijke zaken » artikel 335, §§ 3 en 4, van het oud Burgerlijk Wetboek heeft gewijzigd teneinde voor meerderjarige kinderen, ten aanzien van wie voor een eerste maal een tweede afstammingsband is vastgesteld, wel in een mogelijkheid te voorzien om een nieuwe naam aan te nemen.

- B -

Ten aanzien van de in het geding zijnde bepaling en de context ervan

B.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op artikel 335, §§ 3 en 4, van het oud Burgerlijk Wetboek.

Artikel 335 van het oud Burgerlijk Wetboek regelt de gevolgen van de afstamming op het vlak van de naam van het kind en bepaalt, in de versie zoals van toepassing voor het verwijzende rechtscollege :

« § 1. Het kind wiens afstamming van vaderszijde en afstamming van moederszijde tegelijkertijd komen vast te staan draagt ofwel de naam van zijn vader, ofwel de naam van zijn moeder, ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen, in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen.

De ouders kiezen de naam van het kind op het ogenblik van de aangifte van de geboorte. De ambtenaar van de burgerlijke stand neemt akte van deze keuze. In geval van onenigheid draagt het kind de naam van de vader en de naam van de moeder naast elkaar in alfabetische volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen. Wanneer de vader en de moeder, of een van hen, een dubbele naam dragen, kiest de betrokkene het deel van de naam dat aan het kind wordt doorgegeven. Bij afwezigheid van keuze wordt het deel van de dubbele naam dat wordt doorgegeven bepaald op basis van de alfabetische volgorde.

De weigering om een keuze te maken wordt beschouwd als een geval van onenigheid.

Indien de ouders samen de geboorte van het kind aangeven, stelt de ambtenaar van de burgerlijke stand, overeenkomstig het tweede lid, de door de ouders gekozen naam of de onenigheid tussen de ouders, vast.

Indien een ouder alleen de geboorte van het kind aangeeft, geeft deze de door de ouders gekozen naam of de onenigheid tussen de ouders aan de ambtenaar van de burgerlijke stand aan.

§ 2. Het kind wiens afstamming alleen van moederszijde vaststaat, draagt de naam van zijn moeder.

Het kind wiens afstamming alleen van vaderszijde vaststaat, draagt de naam van zijn vader.

§ 3. Indien de afstamming van vaderszijde komt vast te staan na de afstamming van moederszijde, blijft de naam van het kind onveranderd. Hetzelfde geldt indien de afstamming van moederszijde komt vast te staan na de afstamming van vaderszijde.

Evenwel kunnen de ouders samen, of kan een van hen indien de andere overleden is, in een door de ambtenaar van de burgerlijke stand opgemaakte akte verklaren dat het kind ofwel de naam van de persoon ten aanzien van wie de afstamming als tweede komt vast te staan zal dragen, ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen, in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen.

Deze verklaring wordt afgelegd binnen een termijn van één jaar te rekenen van de dag van de erkenning of van de dag waarop een beslissing die de afstamming van vaderszijde of van moederszijde vaststelt in kracht van gewijsde is gegaan, en voor de meerderjarigheid of de ontvoogding van het kind. De termijn van één jaar begint te lopen op de dag die volgt op de in de artikelen 313, § 3, tweede lid, 319*bis*, tweede lid, of 322, tweede lid, bedoelde kennisgeving of betekening.

Bij wijziging van de afstamming van vaderszijde of van moederszijde tijdens de minderjarigheid van het kind als gevolg van een vordering tot betwisting van de afstamming op grond van de artikelen 312, § 2, 318, §§ 5 en 6, of 330, §§ 3 en 4, neemt de rechter akte van de nieuwe naam van het kind die in voorkomend geval door de ouders is gekozen, met inachtneming van de in § 1 of artikel 335*ter* bedoelde regels.

De bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand maakt de akte van verklaring van naamskeuze op ten gevolge van de in het tweede lid bedoelde verklaring en verbindt deze met de akte van geboorte van het kind en met de akten van de burgerlijke stand waarop ze betrekking heeft of wijzigt de akte van geboorte van het kind en de akten van de burgerlijke stand waarop ze betrekking heeft ten gevolge van het in het vierde lid bedoelde vonnis.

§ 4. Indien de afstamming van een kind wordt gewijzigd wanneer het de meerderjarige leeftijd heeft bereikt, wordt er zonder zijn instemming geen verandering aan zijn naam aangebracht.

Bij vaststelling van een nieuwe afstammingsband van een meerderjarig kind van vaderszijde, van moederszijde of van meemoederszijde als gevolg van een vordering tot betwisting van de afstamming op grond van de artikelen 312, § 2, 318, §§ 5 en 6, of 330, §§ 3 en 4, neemt de rechter akte van de nieuwe naam van het kind die laatstgenoemde heeft gekozen in voorkomend geval met inachtneming van de in paragraaf 1 of in artikel 335*ter*, § 1, vervatte regels.

De bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand wijzigt de akte van geboorte van het kind en de akten van de burgerlijke stand waarop het vonnis betrekking heeft, ten gevolge van het in het tweede lid bedoelde vonnis ».

B.2.1. Artikel 335, § 4, van het oud Burgerlijk Wetboek werd gewijzigd bij artikel 114 van de wet van 21 december 2018 « houdende diverse bepalingen betreffende justitie » (hierna : de wet van 21 december 2018) teneinde een ongrondwettigheid te verhelpen die door het Hof werd vastgesteld op prejudiciële vraag.

Bij zijn arrest nr. 50/2017 van 27 april 2017 (ECLI:BE:GHCC:2017:ARR.050) heeft het Hof geoordeeld dat, in zoverre het het meerderjarige kind dat met succes tezelfdertijd een vordering heeft ingesteld tot betwisting van het vaderschap en tot onderzoek naar het vaderschap niet toeliet de naam van zijn juridische vader te dragen, artikel 335, § 3, van het oud Burgerlijk Wetboek, zoals dat artikel luidde vóór de vervanging ervan bij artikel 2 van de wet van 8 mei 2014 « tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek met het oog op de invoering van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen bij de wijze van naamsoverdracht aan het kind en aan de geadopteerde », de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schond.

Ingevolge dat arrest heeft de wetgever het mogelijk willen maken dat een meerderjarig kind kan kiezen om de naam van de nieuwe vader te dragen, de naam van de moeder of beide namen naast elkaar in de volgorde die het kiest, « in het kader van de zogenaamde twee-in-een-vordering (betwisting en toekenning van een afstammingsband) » (*Parl. St.*, Kamer, 2017-2018, DOC 54-3303/001, pp. 86-87).

B.2.2. Bij zijn arrest nr. 48/2022 van 24 maart 2022 (ECLI:BE:GHCC:2022:ARR.048) heeft het Hof geoordeeld dat de wetgever met artikel 114 van de wet van 21 december 2018 evenwel geen einde had gemaakt aan de discriminatie die door het Hof in het voormelde arrest nr. 50/2017 was vastgesteld.

Artikel 335, § 4, tweede lid, van het oud Burgerlijk Wetboek, zoals gewijzigd bij de wet van 21 december 2018, beoogt immers de gevallen waarin een nieuwe afstammingsband van een meerderjarig kind wordt vastgesteld van vaderszijde, van moederszijde of van meemoederszijde, maar enkel ingevolge een vordering tot betwisting van de afstamming op grond van de artikelen 312, § 2, 318, §§ 5 en 6, of 330, §§ 3 en 4, van hetzelfde Wetboek. Het beoogt niet de situatie van het meerderjarige kind dat met succes tezelfdertijd een vordering instelt tot betwisting van het vaderschap en tot onderzoek naar het vaderschap, situatie die net was beoogd in het arrest nr. 50/2017 (B.3.2, eerste alinea).

Aldus heeft het Hof bij het voormelde arrest nr. 48/2022 geoordeeld dat uit een gecombineerde lezing van het arrest nr. 50/2017 en van artikel 335, § 4, van het oud Burgerlijk Wetboek voortvloeit dat het meerderjarige kind van wie de afstamming van vaderszijde werd gewijzigd middels een procedure tot betwisting van en tot onderzoek naar het vaderschap, kan kiezen om de naam van zijn juridische vader te dragen, als enige naam of vermeld naast die van zijn moeder, ongeacht of dat kind de procedure al dan niet heeft ingesteld (B.4).

Bij dat arrest nr. 48/2022 heeft het Hof vervolgens geoordeeld dat artikel 335, § 4, van het oud Burgerlijk Wetboek, zoals gewijzigd bij de wet van 21 december 2018, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schond, in zoverre die bepaling het meerderjarige kind van wie de afstamming van vaderszijde voor de eerste maal werd vastgesteld ingevolge een door hem ingestelde vordering tot onderzoek naar het vaderschap, niet toelaat in plaats van zijn moedersnaam de naam van zijn vader te dragen, als enige naam of gecombineerd met die van zijn moeder.

B.2.3. Ten slotte heeft het Hof bij zijn arrest nr. 139/2023 van 19 oktober 2023 (ECLI:BE:GHCC:2023:ARR.139) geoordeeld dat artikel 335, § 4, tweede lid, van het oud Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt, in zoverre het het meerderjarige kind dat met succes een vordering tot betwisting van het vaderschap en tegelijkertijd een vordering tot onderzoek naar het vaderschap heeft ingesteld en dat, nadat die laatste vordering door de bevoegde rechtbank naar de bijzondere rol werd verzonden, wordt erkend door zijn biologische vader door middel van een door de ambtenaar van de burgerlijke stand opgestelde akte van vrijwillige erkenning, niet het recht verleent de rechtbank te verzoeken akte te nemen van zijn keuze om de naam van zijn biologische vader te dragen, terwijl het vóór het instellen van de vordering tot betwisting van het vaderschap de naam droeg van de persoon van wie het vaderschap met succes werd betwist.

Ten aanzien van de prejudiciële vraag

B.3.1. Met de prejudiciële vraag wenst het verwijzende rechtscollege van het Hof te vernemen of artikel 335, §§ 3 en 4, van het oud Burgerlijk Wetboek bestaanbaar is met de artikelen 10, 11 en 22bis van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 8 en 14 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre die bepalingen een verschil in

behandeling in het leven roepen tussen het meerderjarige kind van wie de afstamming van vaderszijde wordt gewijzigd « in het kader van een vordering tot betwisting en gelijktijdige vaststelling van de afstammingsband van vaderszijde » en het meerderjarige kind van wie de afstamming van vaderszijde voor de eerste maal wordt vastgesteld na de afstamming van moederszijde, door middel van een vrijwillige erkenning, buiten de context van een gerechtelijke afstammingsvordering. In het eerste geval heeft het meerderjarige kind het recht om de naam van de vader te dragen, in het tweede geval niet.

B.3.2. Het geschil voor het verwijzende rechtscollege heeft betrekking op een meerderjarig kind, van wie tijdens de minderjarigheid enkel de afstamming langs moederszijde vaststond. Bijgevolg droeg het de naam van de moeder. Na zijn meerderjarigheid werd ingevolge een vrijwillige erkenning de afstamming langs vaderszijde vastgesteld. Het meerderjarige kind wenst in het kader van die erkenning voortaan de naam van zijn vader te dragen.

B.4. Ingevolge de in B.2.1 tot B.2.3 vermelde rechtspraak en de wijziging van artikel 335, § 4, van het oud Burgerlijk Wetboek bij de wet van 21 december 2018 hebben meerderjarige kinderen in bepaalde gevallen waarin een nieuwe afstammingsband langs vaderszijde tot stand komt of een bestaande afstammingsband wordt vervangen de mogelijkheid om de naam van hun vader aan te nemen of toe te voegen aan de naam van hun moeder. Dat is bijvoorbeeld het geval voor, zoals beoogd in de prejudiciële vraag, het meerderjarige kind van wie de afstamming van vaderszijde wordt gewijzigd « in het kader van een vordering tot betwisting en gelijktijdige vaststelling van de afstammingsband van vaderszijde ». Wanneer de vordering wordt ingesteld door de persoon die het vaderschap opeist, wordt in die mogelijkheid voorzien in artikel 335, § 4, tweede lid, van het oud Burgerlijk Wetboek *juncto* artikel 318, § 5, van hetzelfde Wetboek, en wanneer de vordering wordt ingesteld door het meerderjarige kind, volgt die mogelijkheid uit het arrest nr. 50/2017.

Daarentegen beschikt het meerderjarige kind van wie de afstamming van vaderszijde voor de eerste maal wordt vastgesteld na de afstamming van moederszijde ingevolge een vrijwillige erkenning door de vader, buiten de context van een gerechtelijke afstammingsvordering, niet over die mogelijkheid. Het staat aan het Hof te bepalen of dat verschil in behandeling in overeenstemming is met de in B.3.1 vermelde toetsingsnormen.

B.5. Volgens artikel 319 van het oud Burgerlijk Wetboek kan de vader, wanneer het vaderschap niet vaststaat krachtens de artikelen 315 of 317, noch het meemoederschap bedoeld in hoofdstuk 2/1, het kind erkennen onder de bij artikel 329*bis* bepaalde voorwaarden. De akte van erkenning wordt opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand (artikel 327, § 2, van hetzelfde Wetboek). Volgens artikel 329*bis*, § 1, van hetzelfde Wetboek is de erkenning van het meerderjarige of het ontvoogde minderjarige kind alleen ontvankelijk zo het kind daarin vooraf toestemt.

B.6. De artikelen 10 en 11 van de Grondwet waarborgen het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie.

Het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie sluit niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.7. De artikelen 10 en 11 van de Grondwet hebben een algemene draagwijdte. Zij verbieden elke discriminatie, ongeacht de oorsprong ervan : de grondwettelijke regels van de gelijkheid en van de niet-discriminatie zijn toepasselijk ten aanzien van alle rechten en alle vrijheden, met inbegrip van die welke voortvloeien uit internationale verdragen die België binden.

B.8. Artikel 14 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens waarborgt eveneens het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie wat betreft het genot van de rechten en vrijheden die in dat Verdrag en de aanvullende protocollen ervan zijn vermeld.

Te dezen voegt die bepaling niets toe aan de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.9. Artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens bepaalt :

« 1. Eenieder heeft recht op eerbiediging van zijn privé leven, zijn gezinsleven, zijn huis en zijn briefwisseling.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan met betrekking tot de uitoefening van dit recht dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving nodig is in het belang van 's lands veiligheid, de openbare veiligheid, of het economisch welzijn van het land, de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen ».

B.10.1. Artikel 22*bis* van de Grondwet bepaalt :

« Elk kind heeft recht op eerbiediging van zijn morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit.

Elk kind heeft het recht zijn mening te uiten in alle aangelegenheden die het aangaan; met die mening wordt rekening gehouden in overeenstemming met zijn leeftijd en zijn onderscheidingsvermogen.

Elk kind heeft recht op maatregelen en diensten die zijn ontwikkeling bevorderen.

Het belang van het kind is de eerste overweging bij elke beslissing die het kind aangaat.

De wet, het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel waarborgen deze rechten van het kind ».

Artikel 22*bis*, vierde lid, van de Grondwet verplicht om in de eerste plaats het belang van het kind in aanmerking te nemen in de procedures die op het kind betrekking hebben.

B.10.2. Het begrip « kind » in artikel 22*bis* van de Grondwet heeft, net zoals in artikel 1 van het Verdrag inzake de rechten van het kind, geen betrekking op personen van 18 jaar en ouder.

Het Hof houdt bij zijn onderzoek bijgevolg geen rekening met die grondwetsbepaling.

B.11. Het in B.4 vermelde verschil in behandeling berust op een objectief criterium, meer bepaald de wijze waarop het vaderschap ten aanzien van het meerderjarige kind komt vast te staan.

B.12. De toekenning van een familienaam berust in hoofdzaak op overwegingen van sociaal nut. In tegenstelling tot de toekenning van de voornaam wordt zij door de wet bepaald. Die wet strekt ertoe, enerzijds, de familienaam op een eenvoudige, snelle en eenvormige wijze te bepalen en, anderzijds, aan die familienaam een zekere onveranderlijkheid te geven.

B.13. In tegenstelling tot het recht om zijn familienaam aan zijn kind te geven, is het recht om een naam te dragen een grondrecht.

De beperkingen van de mogelijkheid om de naam van zijn vader te dragen, vormen een inmenging in de uitoefening van het recht van de betrokkene op de eerbiediging van zijn privéleven (EHRM, 25 november 1994, *Stjerna t. Finland*, ECLI:CE:ECHR:1994:1125JUD001813191).

Het Hof moet derhalve nagaan of de in het geding zijnde maatregel geen onevenredige aantasting inhoudt van het recht op de eerbiediging van het privéleven van de meerderjarige kinderen en of met name het maatschappelijke nut van de onveranderlijkheid van hun familienaam moet primeren op een naamswijziging wanneer de burgerlijke staat wordt gewijzigd ingevolge een vaststelling van vaderschap.

B.14.1. De Ministerraad voert aan dat het Hof, bij zijn arrest nr. 65/94 van 14 juli 1994 (ECLI:BE:GHCC:1994:ARR.065), het ontbreken van de mogelijkheid voor een meerderjarige om in geval van de vaststelling van de vaderlijke afstamming na de moederlijke afstamming de familienaam van de vader te dragen, grondwettig heeft bevonden.

B.14.2. Bij dat arrest nr. 65/94 heeft het Hof, met betrekking tot het kind van wie de afstamming van vaderszijde voor de eerste maal wordt vastgesteld na de afstamming van moederszijde, geoordeeld :

« Gebruik makend van de hem toekomende beoordelingsbevoegdheid, heeft de wetgever het juridisch statuut van de naam van de persoon vastgesteld met inachtneming van zowel het sociale nut om aan die naam een zekere onveranderlijkheid te geven als het belang van degene die de naam draagt. Het Hof ziet niet in wat er onredelijk zou kunnen zijn aan het feit dat het kind wiens afstamming van vaderszijde is vastgesteld na de afstamming van moederszijde en dat bijgevolg eerst de naam van zijn moeder heeft gedragen, de naam van zijn vader zou kunnen aannemen op initiatief van zijn ouders, die oordelen over zijn belang, zolang het aan het ouderlijk gezag is onderworpen, en enkel op zijn eigen initiatief vanaf het ogenblik waarop dat

gezag een einde neemt. Het Hof ziet evenmin in wat er onredelijk zou kunnen zijn aan het feit dat het meerderjarig of ontvoegd kind dat de naam van zijn vader wenst te dragen terwijl het die van zijn moeder heeft, de procedure dient te volgen overeenkomstig de wet van 15 mei 1987, die het gemeen recht ter zake vormt » (B.5).

Het Hof heeft daaruit besloten dat artikel 335, § 3, derde lid, van het oud Burgerlijk Wetboek, in zoverre het bepaalt dat de ouderlijke verklaring van verandering van de naam van de moeder door die van de vader moet worden gedaan vóór de meerderjarigheid of de ontvoogding van het kind, geen onderscheid tussen de minderjarige en de meerderjarige kinderen invoert dat strijdig is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.15.1. Zoals is vermeld in B.2.1 tot B.2.3, heeft het Hof geoordeeld dat het meerderjarige kind in bepaalde gevallen waarin een nieuwe afstammingsband langs vaderszijde tot stand komt of een bestaande afstammingsband wordt vervangen het recht moet hebben te kiezen om de naam van zijn vader te dragen, alleen of samen met de naam van de moeder.

B.15.2. Bij het in B.2.1 vermelde arrest nr. 50/2017 heeft het Hof, in het kader van de vervanging van de afstammingsband langs vaderszijde, geoordeeld :

« B.9. [...]

Het Hof moet bovendien rekening ermee houden dat de wijziging van de afstamming van het meerderjarige kind tot gevolg heeft dat zijn naam in principe verandert indien het daarmee instemt, en dat het de naam van zijn moeder draagt, tenzij het zijn oorspronkelijke familienaam wenst te behouden. Artikel 335, § 4, van het Burgerlijk Wetboek laat immers een verandering van de naam van het meerderjarig kind toe na een wijziging van zijn afstamming.

B.10.1. De betwisting van het vaderschap kan door andere motieven zijn ingegeven en heeft andere gevolgen dan een naamsverandering. Het meerderjarig kind dat zelf een betwisting van het vaderschap heeft ingesteld en ten aanzien van wie een band van afstamming met zijn biologische vader wordt vastgesteld, kan evenwel op rechtmatige wijze wensen om de naam van die laatstgenoemde te dragen.

B.10.2. De mogelijkheid die bij de wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen aan dat meerderjarige kind wordt gelaten om bij de bevoegde overheid een tweede wijziging van zijn naam te vragen teneinde de naam van zijn biologische vader te kunnen dragen, is niet van dien aard dat zij het aangevoerde verschil in behandeling redelijkerwijze kan verantwoorden, aangezien die mogelijkheid per definitie hypothetisch blijft.

Zij zou bovendien noch bijdragen tot het maatschappelijk nut dat erin bestaat aan die naam een zekere onveranderlijkheid te verzekeren, noch in het belang zijn van de persoon die een naamswijziging wenst, aangezien het meerderjarige kind dat het vaderschap met succes heeft betwist en ermee zou hebben ingestemd de naam van zijn moeder te dragen en vervolgens na

die procedure het recht zou verkrijgen om de naam van zijn biologische vader te dragen, zou zijn onderworpen aan twee opeenvolgende naamsveranderingen, teneinde de naam te kunnen dragen die hij wenst.

B.11. Het is bijgevolg niet redelijk verantwoord dat artikel 335, § 3, van het Burgerlijk Wetboek het meerderjarige kind dat met succes een vordering heeft ingesteld tot betwisting van het vaderschap gecombineerd met een vordering tot onderzoek naar het vaderschap, niet toelaat ervoor te kiezen de naam van zijn biologische vader te dragen ».

B.15.3. Zoals is vermeld in B.2.2, heeft het Hof vervolgens bij zijn arrest nr. 48/2022 van 24 maart 2022 de redenering van het arrest nr. 50/2017 doorgetrokken naar het geval van het meerderjarige kind van wie de afstamming van vaderszijde voor de eerste maal wordt vastgesteld ingevolge een door hem ingestelde vordering tot onderzoek naar het vaderschap na de afstamming van moederszijde, en heeft het met name geoordeeld dat het meerderjarige kind ook in een dergelijk geval het recht moet hebben om in plaats van zijn moedersnaam de naam van zijn vader te dragen, als enige naam of gecombineerd met die van zijn moeder.

Het Hof hernam daarbij de in B.15.2 vermelde overwegingen van het arrest nr. 50/2017 (B.8.1) en heeft het daarnaast geoordeeld :

« B.10.1. De Ministerraad voert aan dat de naam van het kind, na afloop van een procedure tot betwisting van het vaderschap en tot onderzoek naar het vaderschap, niet meer overeenstemt met een werkelijke afstamming, terwijl, wanneer de afstamming van vaderszijde voor de eerste maal wordt vastgesteld na de afstamming van moederszijde, de naam van het kind blijft overeenstemmen met een werkelijke afstamming, namelijk die welke is vastgesteld ten aanzien van de moeder.

B.10.2. Bij de wet van 21 december 2018, die artikel 335, § 4, van het oud Burgerlijk Wetboek wijzigt, heeft de wetgever het mogelijk gemaakt dat een meerderjarig kind van wie de afstamming van vaderszijde wordt gewijzigd in het kader van een procedure tot betwisting van het vaderschap en tot onderzoek naar het vaderschap, kan kiezen om de naam van zijn biologische vader te dragen, als enige naam of vermeld naast die van zijn moeder. Die wetswijziging beoogt de ongrondwettigheid te verhelpen die door het Hof in het arrest nr. 50/2017 is vastgesteld. Zij beperkt zich evenwel niet tot de gevallen waarin, zoals in de zaak die aanleiding heeft gegeven tot het arrest nr. 50/2017, het meerderjarige kind van wie de afstamming van vaderszijde wordt gewijzigd, tot dan de naam van zijn vermoedelijke vader droeg. De mogelijkheid om van naam te veranderen bestaat los van de naam die het kind tot dan droeg.

De Ministerraad gaat uit van het beginsel dat het kind, in het kader van een procedure tot betwisting van het vaderschap en tot onderzoek naar het vaderschap, aanvankelijk stelselmatig de naam van zijn vermoedelijke vader draagt. Zulks is niet steeds het geval. Het kan immers gebeuren dat een kind ten aanzien van wie zowel de afstamming van moederszijde als de afstamming van vaderszijde zijn vastgesteld, de naam van zijn moeder draagt. Het in het geding

zijnde artikel 335, § 4, van het oud Burgerlijk Wetboek staat het meerderjarige kind dat zich in die situatie bevindt, evenwel toe om na afloop van een procedure tot betwisting van het vaderschap en tot onderzoek naar het vaderschap te kiezen om de naam van zijn biologische vader te dragen in plaats van die van zijn moeder of te vermelden naast de naam van zijn moeder, ten aanzien van wie de afstamming nochtans niet is gewijzigd. In die situatie laat de wetgever de wens van het kind om de naam van zijn biologische vader te dragen dus primeren op het maatschappelijk nut dat aan de naam een zekere bestendigheid wordt gegarandeerd, zonder rekening te houden met het feit dat de naam die het kind tot dan droeg, blijft overeenstemmen met een werkelijke afstamming.

Indien de wetgever, in een dergelijk geval, het meerderjarige kind toestaat te kiezen om de naam van zijn biologische vader te dragen, als enige naam of vermeld naast die van zijn moeder, ook al droeg het kind tot dan dus een naam die blijft overeenstemmen met een werkelijke afstamming, door aldus de wens van het kind om de naam van zijn biologische vader te dragen te laten primeren, kan zulks niet anders zijn in het geval waarin de afstamming van vaderszijde voor de eerste maal wordt vastgesteld na de afstamming van moederszijde. Het maatschappelijk nut dat aan de naam een zekere bestendigheid wordt gegarandeerd, kan niet in het ene geval wel primeren en in het andere niet.

Daaruit vloeit voort dat het criterium waarop het verschil in behandeling berust, niet pertinent is, gelet op het onderwerp van de maatregel en het doel van de wetgever om rekening te houden met zowel de wens van het meerderjarige kind om de naam van zijn biologische vader te dragen als het garanderen van een zekere bestendigheid aan de naam wanneer die blijft overeenstemmen met een werkelijke afstamming ».

B.15.4. Ten slotte heeft het Hof bij het arrest nr. 139/2023, zoals is vermeld in B.2.3, een schending vastgesteld van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het meerderjarige kind dat door de biologische vader werd erkend, nadat het met succes een vordering tot betwisting van het vaderschap had ingesteld, niet het recht heeft om de naam van zijn biologische vader te dragen.

Het Hof heeft daarbij de in B.15.2 vermelde overwegingen van het arrest nr. 50/2017 hernomen en heeft vervolgens geoordeeld dat het feit dat de band van afstamming met de biologische vader na een succesvolle betwisting van het wettelijke vaderschap wordt vastgesteld door middel van een door de ambtenaar van de burgerlijke stand opgestelde akte van vrijwillige erkenning en niet door middel van een gerechtelijke beslissing, niet relevant is :

« B.11.1. Bij zijn voormelde arrest nr. 50/2017 heeft het Hof geoordeeld :

‘ B.9. [...]

B.10.1. [...]

B.10.2. [...]. ’

B.11.2. Uit dat arrest vloeit voort dat het niet redelijk is verantwoord dat het meerderjarige kind dat met succes een vordering heeft ingesteld tot betwisting van het vaderschap en ten aanzien van wie een band van afstamming met zijn biologische vader wordt vastgesteld, niet kan kiezen om de naam van zijn biologische vader te dragen.

B.11.3. Hoewel het arrest nr. 50/2017 betrekking had op de situatie waarin de afstamming van vaderszijde van het meerderjarige kind wordt gewijzigd naar aanleiding van een gegronde vordering tot betwisting van het wettelijke vaderschap, gecombineerd met een gegronde vordering tot onderzoek naar het vaderschap (zie B.4 van het arrest nr. 50/2017), leidt de omstandigheid dat de band van afstamming met de biologische vader na een succesvolle betwisting van het wettelijke vaderschap wordt vastgesteld door middel van een door de ambtenaar van de burgerlijke stand opgestelde akte van vrijwillige erkenning en niet door middel van een gerechtelijke beslissing, niet tot een ander besluit. In beide situaties wordt het vaderschap van de wettelijke vader immers met succes betwist en wordt een band van afstamming met de biologische vader vastgesteld ».

B.16. Uit een gecombineerde lezing van het arrest nr. 48/2022 en het arrest nr. 139/2023 volgt dat het in B.4 vermelde verschil in behandeling niet redelijk verantwoord is.

De wijze waarop het vaderschap ten aanzien van het meerderjarige kind komt vast te staan, is geen pertinent criterium van onderscheid. Ongeacht of de band van afstamming wordt vastgesteld in het kader van een vordering in rechte dan wel in het kader van een vrijwillige erkenning : in beide situaties wordt een band van afstamming met de vader vastgesteld en kan het meerderjarige kind derhalve op rechtmatige wijze de wens hebben om de naam van zijn vader te dragen. Het is dan ook niet redelijk verantwoord om het meerderjarige kind niet in die beide situaties het recht toe te kennen om de naam van de vader te dragen.

B.17. Overigens moet worden opgemerkt dat de wetgever het in B.4 vermelde verschil in behandeling heeft opgeheven bij de wet van 19 december 2023 « houdende diverse bepalingen in burgerlijke en gerechtelijke zaken » (hierna : de wet van 19 december 2023). Artikel 9 van die wet heeft, met ingang van 1 maart 2024, artikel 335, §§ 3 en 4, van het oud Burgerlijk Wetboek gewijzigd en heeft aan dat artikel een paragraaf 5 toegevoegd. Artikel 335, §§ 3 tot 5, bepaalt thans :

« § 3. Indien de afstamming van vaderszijde of van moederszijde wordt vastgesteld door erkenning na de vaststelling van de afstamming ten aanzien van de andere ouder, wordt de naam van het kind vastgesteld overeenkomstig de regels bedoeld in paragraaf 1 op het ogenblik van de aangifte van erkenning.

In geval van een rechtsvordering die aanleiding geeft tot de vaststelling van een tweede afstammingsband of de vervanging van een van deze banden, wordt de naam van het kind vastgesteld overeenkomstig de regels bedoeld in paragraaf 1 of in artikel 335ter, § 1.

§ 4. In alle gevallen waarin de afstamming van een kind wordt gewijzigd wanneer het de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt, wordt er zonder zijn instemming geen verandering aan zijn naam aangebracht.

Wanneer een keuze mogelijk is overeenkomstig de regels bedoeld in paragraaf 1 ten aanzien van een meerderjarig kind, wordt de keuze uitgeoefend door deze laatste.

§ 5. In geval van wijziging van de afstamming ingevolge een rechtsvordering die aanleiding geeft tot een verandering van naam, wijzigt de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand de akte van geboorte van het kind en de akten van de burgerlijke stand waarop ze betrekking heeft, alsook, in voorkomend geval, de akten van zijn afstammelingen in de eerste graad ».

Ingevolge die wetswijziging heeft het meerderjarige kind voortaan het recht om, wanneer ten aanzien van hem een tweede afstammingsband tot stand komt, de naam van één van zijn ouders aan te nemen ofwel een dubbele naam samengesteld uit de namen van zijn beide ouders in een volgorde naar keuze, met niet meer dan één naam voor elk van hen; en dat in alle situaties waarin een tweede afstammingsband komt vast te staan : door een erkenning, een succesvolle vordering tot vaststelling van een afstammingsband of een succesvolle vordering tot betwisting van een afstammingsband en tot vaststelling van een nieuwe afstammingsband.

De parlementaire voorbereiding van de wet van 19 december 2023 licht die wijziging toe als volgt :

« II. – MOGELIJKHEID VOOR MEERDERJARIGEN OM BIJ EEN ERKENNING EEN VERKLARING VAN NAAMSVERANDERING AF TE LEGGEN VOOR DE AMBTENAAR VAN DE BURGERLIJKE STAND

Voortaan zouden meerderjarigen, net zoals al het geval is voor minderjarigen, ook het recht moeten hebben om bij een erkenning van een tweede afstammingsband een verklaring van naamskeuze af te leggen voor de ambtenaar van de burgerlijke stand.

[...]

Hoewel arrest nr. 65/94 relevant blijft, moet worden opgemerkt dat het Hof in zijn arresten nr. 50/2017 en 48/2022 probeert om de regelingen voor de toekenning van de naam van minderjarige kinderen en van meerderjarige kinderen op elkaar af te stemmen wanneer de vervangen tweede afstammingsband komt vast te staan of wanneer de nieuwe tweede afstammingsband via gerechtelijke weg tot stand wordt gebracht. Met het oog op de gelijke behandeling zou die convergentiebeweging moeten worden voortgezet zodat een

naamsverandering ook mogelijk is wanneer de tweede afstammingsband van een meerderjarig kind komt vast te staan door erkenning voor de ambtenaar van de burgerlijke stand.

[...]

Zoals het Grondwettelijk Hof meermaals heeft bevestigd, heeft het kind, hoewel de mogelijkheid van de ouders om een minderjarig kind een naam te geven niet als een fundamenteel recht wordt beschouwd, maar een duidelijk en persoonlijk belang vertegenwoordigt, een fundamenteel recht om een naam te dragen, een recht dat voortvloeit uit artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (zie inzonderheid consideransen B.7.1. tot B.7.3. van arrest nr. 2/2016 van 14 januari 2016; consideransen B.7.1. tot B.7.3. van arrest nr. 21/2019 van 7 februari 2019; consideransen B.10.1. tot B.10.3 van arrest nr. 95/2019 van 6 juni 2019).

De verklaring van naamskeuze door het meerderjarige kind moet worden beschouwd als een uiting van het recht om een naam te dragen in hoofde van de titularis.

[...]

De tekst strekt tevens tot de verbetering van de coherentie in het bestaande systeem om, in het licht van de evolutie van de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, de toekenningen van de naam aan gelijksoortige beginselen te onderwerpen, ongeacht de leeftijd van het betrokken kind.

Voor de naamskeuze van minderjarige kinderen en die van meerderjarige kinderen zullen in de toekomst namelijk soortgelijke mogelijkheden gelden. De ouders – indien het kind minderjarig is - of de meerderjarige kinderen zullen de mogelijkheid hebben om een naamskeuze uit te oefenen bij de vaststelling van een tweede afstammingsband, ongeacht of dat voor de ambtenaar van de burgerlijke stand of voor de familierechtbank gebeurt.

Om die reden kunnen meerderjarige kinderen voortaan een verklaring van naamskeuze afleggen voor de ambtenaar van de burgerlijke stand op het ogenblik van de erkenning van de tweede afstammingsband. Het is aan hen en niet aan hun ouders om dat te doen (toekomstig artikel 335, § 3, tweede lid, van het oud Burgerlijk Wetboek). De nadere regels voor die verklaring zullen soortgelijk zijn als die voor de verklaring van de ouders voor een minderjarig kind » (*Parl. St.*, Kamer, 2022-2023, DOC 55-3552/001, pp. 7, 9, 31 en 32).

Aangezien de wet van 19 december 2023 evenwel geen overgangsbepaling bevat, is het gewijzigde artikel 335 van het oud Burgerlijk Wetboek enkel van toepassing op erkenningen of aangiften van erkenningen die na de inwerkingtreding van de voormelde wet worden gedaan, en is het dus niet van toepassing op het geschil voor het verwijzende rechtscollege.

B.18. Aan de in B.16 vastgestelde ongrondwettigheid wordt geen afbreuk gedaan door de omstandigheid dat de procedure om van familienaam te veranderen, zoals opgenomen in de artikelen 370/3 tot 370/9 van het oud Burgerlijk Wetboek en ingevoerd bij de wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen, bij de wet van 7 januari 2024 « tot wijziging

van het oud Burgerlijk Wetboek en het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten teneinde de procedure voor naamsverandering te versoepelen » (hierna : de wet van 7 januari 2024) werd gewijzigd.

Vóór de inwerkingtreding van de wet van 7 januari 2024 kon een naamsverandering slechts uitzonderlijk worden toegestaan, indien daartoe met name ernstige redenen voorhanden waren. De wet van 7 januari 2024 voert een onderscheid in tussen twee vormen van naamsverandering. Ten eerste is er de naamsverandering volgens de algemene procedure, waarvoor nog steeds ernstige redenen vereist zijn en waarvoor de minister van Justitie verantwoordelijk blijft (artikel 370/4, § 1, van het oud Burgerlijk Wetboek, zoals vervangen bij artikel 4 van de wet van 7 januari 2024). Volgens de parlementaire voorbereiding van diezelfde wet verliest die procedure evenwel « zijn gunst- of discretionair karakter, evenals zijn uitzonderlijke aard, die niet meer overeenstemt met de werkelijkheid : voortaan is een naamswijziging een recht als aan de voorwaarden in de wet is voldaan » (*Parl. St.*, Kamer, 2023-2024, DOC 55-3201/003, p. 5). Daarnaast voorziet de wet in de mogelijkheid voor meerderjarigen om eenmalig en via een eenvoudige procedure bij de ambtenaar van de burgerlijke stand de naam aan te nemen van de ouder van wie men de naam niet draagt of een dubbele naam (artikel 370/8/1 van het oud Burgerlijk Wetboek, zoals ingevoegd bij artikel 6 van de wet van 7 januari 2024). Dat verzoek moet niet gemotiveerd zijn.

Die gewijzigde mogelijkheden van naamsverandering bepaald in de artikelen 370/3 tot 370/9 van het oud Burgerlijk Wetboek hebben evenwel een andere finaliteit dan de naamsverandering naar aanleiding van de vaststelling of de vervanging van een afstammingsband op grond van artikel 335 van het oud Burgerlijk Wetboek, zodat zij het in het geding zijnde verschil in behandeling niet kunnen verantwoorden.

B.19. In zoverre het het meerderjarige kind van wie de afstamming van vaderszijde voor de eerste maal wordt vastgesteld na de afstamming van moederszijde, door middel van een vrijwillige erkenning door de vader, niet het recht verleent om de naam van zijn vader te dragen, alleen of in combinatie met de naam van de moeder, is artikel 335, §§ 3 en 4, van het oud Burgerlijk Wetboek, zoals van toepassing vóór de wijziging bij de wet van 19 december 2023,

niet bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 8 en 14 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.20. Aangezien de in B.19 gedane vaststelling van de lacune is uitgedrukt in voldoende nauwkeurige en volledige bewoordingen die toelaten de in het geding zijnde bepaling toe te passen met inachtneming van de referentienormen op grond waarvan het Hof zijn toetsingsbevoegdheid uitoefent, staat het aan de bevoegde rechter en overheid een einde te maken aan de schending van die normen.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

In zoverre het het meerderjarige kind van wie de afstamming van vaderszijde voor de eerste maal wordt vastgesteld na de afstamming van moederszijde, door middel van een vrijwillige erkenning door de vader, niet het recht verleent om de naam van zijn vader te dragen, alleen of in combinatie met de naam van de moeder, schendt artikel 335, §§ 3 en 4, van het oud Burgerlijk Wetboek, zoals van toepassing vóór de wijziging bij de wet van 19 december 2023 « houdende diverse bepalingen in burgerlijke en gerechtelijke zaken », de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 8 en 14 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Aldus gewezen in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 24 september 2026.

De griffier,

De voorzitter,

Nicolas Dupont

Joséphine Moerman